

مقدمه:

رشته پرستاری سلامت جامعه در راستای سیاستهای سلامت محور مبتنی بر اسناد بالادستی تنظیم و تدوین شده است. این رشته بر سلامت آحاد جامعه تمرکز دارد به طوری که دانش آموختگان آن با تلفیق دانش پرستاری با سایر علوم مرتبط با سلامت قادر به شناسایی مشکل، حل مسأله و تصمیم گیری مبتنی بر شواهد جهت پاسخگویی به نیازهای جامعه خواهند بود. این رشته برای اولین بار در سال ۱۳۵۵ تحت عنوان کارشناسی ارشد پرستاری بهداشت همگانی در کشور راه اندازی و در سال ۱۳۷۴ به صورت یکی از گرایش های رشته کارشناسی ارشد ناپیوسته پرستاری با عنوان پرستاری بهداشت جامعه در برنامه های آموزش پرستاری و مدیریت خدمات پرستاری به تصویب رسیده است. بازنگری این دو برنامه در سال ۱۳۸۰ به ترتیب به دانشکده های پرستاری دانشگاه های علوم پزشکی مشهد و شیراز محول گردید. نسخه های بازنگری شده این دو دانشگاه، به دلیل گذشت زمان و ضرورت به روز رسانی مجدداً در سال ۱۳۸۸ مبنای کار کار گروه های بازنگری قرار گرفت و نهایتاً در سال ۱۳۹۱ در چارچوب مورد نظر شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی نهایی گردید.

عنوان و مقطع رشته:

دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته پرستاری سلامت جامعه

تعریف رشته:

رشته پرستاری سلامت جامعه در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته شاخه ای از رشته پرستاری است که دانش آموختگان آن، با تلفیق علم پرستاری با سایر علوم مرتبط با سلامت و عملکرد مبتنی بر شواهد در عرصه های مختلف جامعه فعالیت دارند و خدمات خود را با تأکید بر پیشگیری اولیه به آحاد جامعه ارائه می کنند. رویکرد اصلی این رشته، محوریت سلامت جامعه است.

شرایط و نحوه پذیرش در دوره:

- قبولی در آزمون ورودی مطابق با ضوابط و مقررات بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- دارا بودن مدرک کارشناسی پیوسته یا ناپیوسته پرستاری اخذ شده از داخل و خارج از کشور با تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

مواد امتحانی آزمون کارشناسی ارشد پرستاری سلامت جامعه و ضرایب آن:

ردیف	مواد امتحانی	ضرایب
۱	پرستاری داخلی - جراحی	۳
۲	پرستاری کودکان	۲
۳	پرستاری بهداشت مادران و نوزادان	۲
۴	پرستاری بهداشت جامعه	۳
۵	پرستاری بهداشت روان	۲
۶	زبان عمومی	۲
جمع		۱۲

تاریخچه و سیر تکاملی دوره در جهان و ایران:

همگام با توسعه دانش و تکنولوژی و نیاز به اعتلاء خدمات در نظام سلامت و رفاه اجتماعی دوره کارشناسی ارشد رشته پرستاری سلامت جامعه در بیشتر دانشگاه های معتبر دنیا نظیر **Ottawa, Johns Hopkins, Yale, UCSF** دایر گردید. در ایران با حمایت وزارت علوم و آموزش عالی از سال ۱۳۵۴ مجوز برنامه های آموزشی کارشناسی ارشد ناپیوسته پرستاری که به همت پیشکسوتان این رشته خانم ها شفیقه هروآبادی و دکتر سادات سید باقر مداح و با همکاری انجمن پرستاری ایران تهیه و تدوین شده بود به مراکز آموزش عالی پرستاری دانشگاه ملی وقت (علوم پزشکی شهید بهشتی)، مرکز پزشکی ایران وقت، انستیتو عالی پرستاری فیروزگر و انستیتو روانپزشکی ایران اعطا و رشته پرستاری بهداشت همگانی در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته در مهرماه سال ۱۳۵۵ در مرکز پزشکی تهران به پذیرش دانشجو در این مقطع مبادرت کرد. با پیروزی انقلاب اسلامی و بازنگری برنامه ها، کارشناسی ارشد پرستاری دو برنامه آموزشی تحت عناوین آموزش پرستاری با پنج گرایش (داخلی و جراحی، کودکان، روان پرستاری، سلامت جامعه) تصویب و به تدریج دانشگاه تربیت مدرس و دانشکده های پرستاری وابسته به دانشگاه های علوم پزشکی در استانهای بزرگ کشور از سال ۱۳۶۱ موفق به اخذ مجوز و پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته پرستاری گردیدند. در آخرین مصوبات (سال ۱۳۷۴) پرستاری سلامت جامعه به عنوان یک گرایش در دو برنامه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته آموزش پرستاری و کارشناسی ارشد مدیریت خدمات پرستاری بوده است.

جایگاه یا جایگاه های شغلی دانش آموختگان:

۱. مراکز بهداشتی و درمانی
۲. بیمارستانها در سیستم پزشک خانواده و نظام ارجاع
۳. مراکز توانبخشی، نگهداری سالمندان
۴. مدارس
۵. مراکز درمان اعتیاد
۶. عرصه هایی که دچار سوانح و بلایا شده اند
۷. کلیه سازمان ها و ارگان های نیازمند به خدمات روان پرستاری سلامت جامعه
۸. مراکز تحقیقات، شرکت های دانش بنیان و مراکز رشد

فلسفه (ارزش ها و باورها):

در تدوین این برنامه، بر ارزش های زیر تأکید شده است:

- انسان به عنوان جانشین خدا بر روی زمین و دارای کرامت، قداست، حرمت و منزلت والایی بوده و سلامت از حقوق اساسی او است.
- انسان سالم محور توسعه پایدار است.
- سلامت محوری و توجه به سطوح پیشگیری اولویت اول در تدوین این برنامه است.
- رعایت عدالت اجتماعی (برابری در بهره مندی از خدمات سلامت) در ارائه مراقبت های بهداشتی به انسان ضروری است.
- مشارکت در تصمیم گیریهای مربوط به سلامت از حقوق اصلی فرد، گروه، خانواده و جامعه است.
- رعایت اخلاق حرفه ای محور ارائه خدمات پرستاری سلامت جامعه است.
- جامعه محور بودن اصالت این برنامه است.

دورنما (چشم انداز و آینده شغلی)

در ۱۰ سال آینده، این دوره در کشور، از لحاظ استانداردهای آموزشی، تولیدات پژوهشی و ارائه خدمات پرستاری سلامت جامعه به مردم،

در منطقه در ردیف کشورهای مطرح خواهد بود.

رسالت (ماموریت):

رسالت این دوره، تربیت پرستاران آگاه، کارآمد، متعهد، مسئولیت پذیر و پاسخگو است که با تلفیق و کاربرد علم پرستاری و سایر علوم سلامت و عملکرد مبتنی بر شواهد در عرصه های مختلف جامعه فعالیت و موجب ارتقای سطح سلامت جامعه و کیفیت زندگی می شوند.

پیامدهای مورد انتظار از دانش آموختگان:

دانش آموختگان این دوره قادر خواهند بود:

- خدمات پرستاری موردنیاز را به افراد، خانواده و جامعه ارائه نمایند.
- با تفکر انتقادی و به کارگیری روشهای خلاق در امر تصمیم گیری برای حل مسائل بهداشتی جامعه مشارکت نمایند.
- جهت ارائه خدمات بهداشتی موردنیاز جامعه در شرایط گوناگون با سایر گروههای نظام سلامت عامل سازنده داشته باشند.
- از فناوری ها و دانش روز مبتنی بر شواهد در جهت ارتقاء کیفیت مراقبت های بهداشتی، با در نظر گرفتن امکانات و منابع موجود کشور استفاده بهینه نمایند.

نقش های دانش آموختگان در جامعه

پرستاران سلامت جامعه حامیان سلامت آحاد جامعه هستند و یکی از نقش های مهم آنان عمل به عنوان یک عامل تغییر در راستای ارتقای رفتارهای بهداشتی و سلامتی می باشد.

وظایف حرفه ای دانش آموختگان به ترتیب هر نقش به شرح زیر است:

در نقش پیشگیری

- مشارکت در ایمن سازی جامعه در قالب برنامه های معاونت بهداشتی
- مشارک در طرح های غربالگری در نظام سلامت نظیر: طرحهای غربالگری سرطان ها، بیماریهای واگیر و غیرواگیر، بهداشت محیط و بهداشت حرفه ای

- مشارکت در برنامه های پیشگیرانه نظام سلامت (برنامه های ارتقای سلامت افراد، خانواده ها و جامعه)

- بیماریابی در قالب برنامه های نظام سلامت و ارائه گزارش به مسئولین

- همکاری در بررسی و تحلیل وضعیت و تشخیص مشکلات سلامت در سطح جامعه

در نقش مراقبتی

- ارائه خدمات پرستاری به گروه های هدف دارای اولویت نظیر زنان، سالمندان، کودکان و نوجوانان، افراد ناتوان، کارگران و غیره
- ارائه مراقبت های پرستاری در مراکز بهداشتی در برنامه پزشک خانواده و نظام ارجاع
- پیگیری وضعیت سلامت مددجو و خانواده در منزل با انجام بازدید و ارائه مراقبت های خاص پرستاری و آموزش های ضروری در منزل و ارجاع در صورت لزوم

- ارائه مراقبتهای فوری پرستاری به آسیب دیدگان در صحنه هایی که دچار سوانح و بلایا شده اند.

- جلب مشارکت مددجو و خانواده در کلیه تصمیم گیری های مرتبط با سلامت جامعه

- مشارکت و همکاری با سایر اعضاء گروه سلامت در ارائه خدمات سلامتی

- مشارکت با نهادهای اجتماعی جهت ارائه خدمات به گروه های محروم و فاقد دسترسی به خدمات سلامتی

- کمک به پزشک خانواده برای ارائه خدمات پرستاری در جامعه تحت پوشش

در نقش آموزشی

- توانمندسازی فرد، خانواده و جامعه در ارتباط با سلامت
 - آموزش فرد، خانواده و جامعه در سطوح پیشگیری براساس نیازها
 - به کارگیری دانش، روشها و فناوری های نوین در ارائه خدمات آموزشی
 - مشارکت و همکاری در آموزش دانشجویان دوره های کارشناسی و کارکنان نظام سلامت در عرصه های ارائه خدمات سلامت
 - مشارکت در تدوین دستورالعملهای آموزشی در برنامه های حاکمیت بالینی
- در نقش مشاوره ای
- همکاری در ارجاع فرد و خانواده در نظام سلامت
 - تحلیل، شناسایی مشکلات پرستاری در جامعه و ارائه راهکارهای اصلاحی به مسئولین مربوطه
- در نقش مدیریتی
- مشارکت در سیاستگذاری های پرستاری در جامعه
 - همکاری در برنامه ریزی و اجرای برنامه های تأمین سلامت در جامعه، با تأکید بر خدمات پرستاری برنامه ها
 - همکاری در مدیریت بحران های اجتماعی در زمینه پرستار
- در نقش پژوهشی
- همکاری و مشارکت در انجام و توسعه پژوهش های سلامت محور و مبتنی بر جمعیت در نظام سلامت (Health System Research) در رشته پرستاری جامعه
 - پیشنهاد و اجرای طرح های بنیادی و کاربردی
 - انجام پژوهش و ارائه مقاله در کنگره های ملی و بین المللی در راستای پرستاری سلامت جامعه
 - انتشار، انتقال دانش و به کارگیری نتایج تحقیقات در جهت توسعه و ارتقای سطح کیفیت خدمات بهداشتی - درمانی، توانبخشی و مراقبتهای پرستاری در جامعه

توانمندی و مهارت های اصلی مورد انتظار

(Expected Competencies)

الف- توانمندیهای عمومی مورد انتظار: (General Competencies)

- مهارتهای ارتباطی (فردی و گروهی)
- انجام مصاحبه
- نقد، سیاستها، پروژه ها، برنامه ها و فرآیندها
- آموزش به فرد و خانواده
- پژوهش و نگارش مقالات علمی
- مهارت های حل مسئله
- مهارت های مدیریت (مهارت های فنی، ادراکی، انسانی، سیاستی، شبکه سازی و ارتباطی)
- وظایف مدیریتی (برنامه ریزی، سازماندهی، اداره و کنترل پایش، بکارگیری تکنیکها، تصمیم گیری، ارزشیابی، هماهنگی و بازنگری)
- ارزیابی خطرات سلامت جامعه (Environmental visit)
- ارزیابی سلامت عمومی در جامعه
- Home visit
- School visit
- پایش رشد و نمو کودکان
- ارزیابی توانمندی های سالمندان

- کنترل عفونت در بخش‌های بیمارستانی و مراکز بهداشتی درمانی و عرصه‌های پرستاری
- مهارت ایمن سازی
- توانایی تریاژ بیماران
- ارجاع به منابع جامعه و پیگیری
- تهیه گزارش
- خودارقایبی مادام العمر

ب - مهارت‌های عملی مورد انتظار (Expected procedural Skills):

ضرورت است، دانش آموختگان این دوره، به کلیه مهارت‌های عملی (Procedural Skills) دوره کارشناسی با تأکید بر مهارت‌های زیر مسلط باشند.

- مهارت حداقل تعداد موارد انجام مهارت برای یادگیری
- مشاهده کمک در انجام انجام مستقل کل دفعات
- مهارت‌های "Basic life support" بر روی مولاژ در
- انجام واکسیناسیون
- انجام تست مانتو (PPD)
- تهیه محلول مایع درمانی (ORT)
- مدیریت حمل فرد مصدوم یا آسیب دیده در بحران در
- استفاده از گلوکومتر
- استفاده از کواگولومتر
- خونگیری از پاشنه پای نوزادان
- کار با اتوکلاو، کمی کلاو و فور در بیمارستانها و مراکز بهداشتی درمانی
- نمونه برداری از تجهیزات و محیط برای کنترل عفونت در مراکز بهداشتی و درمانی و سایر محیط ها
- پایش استریلیزاسیون در CSR
- معاینه پستان (Breast examination) (برای پرستاران خانم)
- مراقبت از تراکئوستومی

راهبردهای آموزشی: Educational Strategies

این برنامه بر راهبردهای زیر استوار است:

- یادگیری مبتنی بر وظایف (Task based) یادگیری تلفیقی از دانشجو و استاد محوری
- یادگیری مبتنی بر مشکل (Problem based) یادگیری جامعه نگر (Community oriented)
- یادگیری مبتنی بر موضوع (Subject directed) یادگیری مبتنی بر شواهد (Evidence based)
- یادگیری جامع نگر (Holistic Learning) یادگیری سیستماتیک
- آموزش مبتنی بر صلاحیت‌های تخصصی حرفه ای
- یادگیری دیسپلینری همراه با ادغام موضوعی در صورت نیاز
- روش ها و فنون آموزشی:

در این دوره، عمدتاً از روش ها و فنون آموزشی زیر بهره گرفته خواهد شد:

- انواع کنفرانسهای داخل بخشی، بین بخشی، بیمارستانی، بین رشته ای و بین دانشگاهی و سمینار
- بحث در گروه های کوچک - کارگاه های آموزشی - ژورنال کلاب و کتاب خوانی - Case presentation

- آموزش سرپایی در مراکز بهداشتی و درمانی و سایر عرصه های ارائه خدمات سلامت
- استفاده از تکنیک های آموزش از راه دور برحسب امکانات و شبیه سازی
- مشارکت در آموزش رده های پائین تر
- Self education, self study
- روش و فنون آموزشی دیگر برحسب نیاز و اهداف آموزشی

انتظارات اخلاقی از فراگیران

انتظار می رود که فراگیران:

- منشور حقوق بیماران (۱) را دقیقاً رعایت نمایند.
 - مقررات مرتبط با حفاظت و ایمنی (Safety) بیماران، کارکنان و محیط کار را دقیقاً رعایت نمایند. (لازم است این مقررات توسط گروه یا بخش مربوطه تدوین و در اختیار دانشجویان قرار داده شود). گروه آموزشی موظف است که مقررات ایمنی بیمارانی که در منزل مراقبت می شوند را تدوین و در اختیار فراگیران قرار دهند.
 - مقررات مرتبط با (Dress Code 2) را رعایت نمایند.
 - از منابع و تجهیزاتی که تحت هر شرایط با آن کار می کنند، محافظت نمایند.
 - به استادان، کارکنان، هم دوره ها و فراگیران دیگر احترام بگذارند و ایجاد جو صمیمی و احترام آمیز در محیط کار مشارکت نمایند.
 - در نقد برنامه ها، ملاحظات اخلاق اجتماعی و حرفه ای را رعایت کنند.
 - در انجام پژوهشهای مربوط به رشته، نکات اخلاق پژوهش را رعایت نمایند.
 - در ویزیت از منازل آداب اسلامی و حقوقی را رعایت نمایند.
- * موارد ۱ و ۲ در بخش ضمایم این برنامه آورده شده اند.

ارزیابی فراگیر: Student Assessment

الف - روش ارزیابی:

دانشجویان با روشهای زیر ارزیابی خواهند شد.

کتابی شفاهی آزمون تعاملی رایانه ای OSCE

OSLE OSFE DOPS آزمون ۳۶۰ درجه

ارزیابی کارپوشه (port folio) شامل: ارزیابی کارنما (Log Look)، نتایج آزمونهای انجام شده، مقالات، تشویق ها و تذکرات، گواهی های انجام کار و نظایر آن است.

ب- دفعات ارزیابی:

- مستمر
- دوره ای
- نهایی

در نهایت یک یک اعضای دپارتمان سلامت جامعه و سالمندی خود را متعهد می دانند که نه تنها در آموزش پرستاران حرفه ای در مقاطع مختلف کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تلاش نمایند، بلکه در راستای باور قلبی "فرد سالم محور توسعه پایدار است" در حفظ، اعتلا و ارتقای سلامت شهروندان از هیچ کوششی دریغ نورزند.